

“Een lokale aanpak werkt altijd”

Medicijnen moeten werken. Dat geldt voor dieren, maar vooral ook voor mensen. Als het gaat om antibioticaresistentie, dan staan die twee niet los van elkaar. Bij het tegen gaan en voorkomen van resistentie is dan ook een belangrijke rol weggelegd voor dierhouders, vertelt onderzoeker Dik Mevius. “Gezondheidscontrole is de toekomst.”

Dat de verkoop van antibiotica in de Nederlandse veehouderij sinds 2011 met maar liefst 64 procent is gedaald, is iets om trots op te zijn, vindt Dik Mevius, één van de sprekers van de Workshop Antibiotica Pluimvee voor dierenartsen tijdens het Pluimvee Symposium op 18 mei in Eersel. Als onderzoeker op het gebied van antibioticaresistentie bij Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) en hoogleraar aan de Faculteit Diergeneeskunde in Utrecht, is hij dagelijks bezig met antibiotica-reductie in de veehouderij. “Die daling zegt iets over het bewustzijn dat is ontstaan de afgelopen jaren.” Hoe het zover kwam? “Grenzen stellen en maatregelen doorvoeren.” Praktisch hield dat in dat er regelgeving moest komen. Resultaatverplichtingen en reductiedoelstellingen. Dat begon zo rond 2008, toen de eerste geluiden kwamen om met antibioticaresistentie aan de slag te gaan. “Onder maatschappelijke druk, en vooral ook door de vele aandacht van de media.” Dat zorgde er wel voor dat ook vanuit de sector zelf draagvlak kwam om met antibiotica aan de slag te gaan, zegt de onderzoeker. “De maatregelen werden bottum-up uitgevoerd.”

ESBL-problematiek

Dit heeft ervoor gezorgd dat er nu al een enorme ontwikkeling is op het gebied van antibiotica-reductie. En dat heeft dan weer invloed op de hoeveelheid resistente bacteriën die bij kippen gevonden worden. Zo is het percentage kipfilet waar ESBL's (Extended Spectrum Beta-Lactamase) worden gevonden sinds 2011 gedaald van 100 procent naar 25 procent. Een mooi resultaat, al moeten we het belang van de overdracht van ESBL's van kippen naar mensen niet overschatten, zegt Mevius. “Na jaren-

lang onderzoek kunnen we voorzichtig zeggen dat de kip niet de belangrijkste bron is van de ESBL-problematiek bij de mens. Dat is de mens zelf. Zelfs als alle kippen vrij van ESBL's zouden zijn, zou het probleem niet zijn opgelost. Maar dat is uiteraard geen reden om te stoppen met de antibiotica-reductie.”

Dat antibiotica-reductie in Nederland niet altijd als urgent wordt ervaren, begrijpt Mevius wel. “In Nederland zijn er weinig resistentieproblemen bij mensen. We zorgen er heel goed voor dat resistente bacteriën buiten onze ziekenhuizen blijven, zodat mensen er niet mee in aanraking komen. En bij de mens worden antibiotica terughoudend gebruikt. Toch is dit juist de reden dat er bij ons meer druk zit op een mogelijke bijdrage van niet-humane bronnen zoals de veehouderij, dan in landen waar ook in ziekenhuizen de controle van resistentie veel minder goed is.”

Verantwoordelijkheid

We zijn dus goed bezig. En pluimveehouders hebben een belangrijke taak in die landelijke reductie. Hun rol is veranderd: waar zij vroeger nog zelf antibiotica aan de dieren konden

Rondzendoefeningen

WBVR en GD organiseren samen rondzendoefeningen (Proficiency testing schemes, PTS), bedoeld voor veterinaire laboratoria (en dierenartsenpraktijken die bacteriologisch onderzoek uitvoeren). Doel van deze samenwerking is harmonisatie en verbetering van de methode en kwaliteit van resultaten van bacteriekweken en antibioticumgevoeligheidstesten in de praktijk. Jaarlijks wordt een bijeenkomst georganiseerd voor de deelnemers waarbij de resultaten van de rondzendoefeningen en actualiteiten besproken worden. Naast deze samenwerking, vindt er regelmatig overleg plaats tussen onderzoekers van GD en WBVR over ontwikkelingen op het gebied van resistenties en antibioticumgevoeligheidstesten.

toedienen, ligt die verantwoordelijkheid nu bij de dierenarts. “Voor de pluimveehouder is het veel belangrijker controle te houden op de juiste voedsel- en drinkwatervoorziening en andere managementaspecten.” Hij vergelijkt het met de verzorging van kinderen. “Zorg ervoor dat de dieren gezond zijn en ga niet pas met ze naar de dokter als ze een snotneus hebben. Deze gezondheidscontrole is de toekomst.” En doordat de rol van de pluimveehouder verandert, is de rol van de dierenarts nóg belangrijker geworden, legt Mevius uit. “De controle van infectieziekten, het doen van diagnostiek en het bewustzijn van eventuele negatieve effecten van antibiotica ligt bij de dierenarts. Die fungeert daarin als poortwachter.”

“We zien dat er grotere problemen zijn in landen die zuidelijker liggen. Bijvoorbeeld in België al. En hoe noordelijker, hoe beter het gaat met de antibioticaresistentie. Zo gaat het in Scandinavië heel goed. Wij horen bij die noordelijke landen.” Volgens Mevius valt dat verschil met de zuidelijkere landen onder andere te wijten aan een cultuurverschil. “Want de bacteriën hier verschillen niet veel van die van de zuidelijkere landen.” Maar er zijn ook andere oorzaken, zegt de onderzoeker. “Er wordt over het algemeen meer antibiotica gebruikt omdat de centrale regie er minder aanwezig is. Dat doen we in Nederland heel goed. Wij zitten dicht op de veiligheid en gezondheidscontrole.”

Mindset

Dat Scandinavische landen het nóg beter doen bij de antibiotica-aanpak, ligt ook aan de mindset, zegt de onderzoeker. “Ze accepteren daar meer uitval van jonge kuikens.” Sowieso ligt de oplossing voor een groot deel in anders leren denken. “Waar we voor moeten zorgen is dat het antibioticumgebruik helemaal transparant gemaakt wordt, zodat we ook kritisch kunnen zijn over of dat wel goed is. Laat anderen eens met je meekijken.” Vooral bewustzijn is belangrijk, zegt Mevius. En volhouden. “We gaan gewoon door. Het is belangrijk niet terug te vallen, want

het is makkelijk om weer goedkope antibiotica te gebruiken. De aandacht moet gaan naar preventieve gezondheidszorg en betere vaccins. De oplossing zit niet in een potje, maar in een algehele aanpak. Niet een ander additief, dat geeft alleen maar schijnzekerheid.”

Er zijn geen excuses om niet minder antibiotica te gebruiken. “Als er in het buitenland slecht met antibiotica wordt omgegaan klinken er hier weleens geluiden dat het toch niet uitmaakt wat wij als klein landje doen. Maar als er iets duidelijk is geworden de laatste jaren, dan is het wel dat een lokale aanpak altijd werkt. Wat andere landen doen is dus geen argument. We hebben allemaal een belangrijke verantwoordelijkheid om het gebruik van antibiotica terug te dringen.”